ORUCUN FIKHİ YÖNÜ

Orucun Farz Oluşu:

- Oruç, hicretin ikinci yılında şu ayet-i kerimler ile farz kılınmıştır.
- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ
- ***Ey iman edenler! Oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz.***

- أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

- ***Sayılı günlerde olmak üzere (oruç size farz kılındı). Sizden her kim hasta yahut yolcu olursa (tutamadığı günler kadar) diğer günlerde kaza eder. (İhtiyarlık veya şifa umudu kalmamış hastalık gibi devamlı mazereti olup da) oruç tutmaya güçleri yetmeyenlere bir fakir doyumu kadar fidye gerekir. Bununla beraber kim gönüllü olarak hayır yaparsa, bu kendisi için daha iyidir. Eğer bilirseniz (güçlüğüne rağmen) oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.***

- شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

- ***Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur'an'ın indirildiği aydır. Öyle ise sizden ramazan ayını idrak edenler onda oruç tutsun. Kim o anda hasta veya yolcu olursa (tutamadığı günler sayısınca) başka günlerde kaza etsin. Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez. Bütün bunlar, sayıyı tamamlamanız ve size doğru yolu göstermesine karşılık, Allah'ı tazim etmeniz, şükretmeniz içindir.***[1]

---

[1] Bakara, 183-185.

- Hz. Peygamber buyurdu ki:
- بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالْحَجِّ وَصَوْمِ رَمَضَانَ
- *İslam beş şey üzerine bina edilmiştir: Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şehadet etmek, namaz kılmak, zekat vermek, haccetmek ve ramazan orucunu tutmaktır.*[2]

[2] Buhari.

“Oruc”un Anlamı:

- Oruç, Farsça'dan Türkçe'ye geçmiş bir terimdir. Arapça karşılığı “tutmak" anlamına gelen "savm" veya "sıyam"dır. “Savm” kelimesi ıstılahta, "İkinci fecirden (“fecr-i sadık”tan) itibaren, güneşin batışına kadar yemekten, içmekten, cinsel ilişkiden ve orucu bozan diğer şeylerden, Allahu Teala'ya kulluk niyetiyle nefsi alıkoymaya verilen ibadetin ismidir."

Diğer Semavî Dinlerde Oruç:

- Bakara sûresinin 183. ayetindeki; ***"Sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de oruç farz kılındı..."*** ifadesi; orucun sadece bize değil, önceki ümmetlere de farz kılındığını göstermektedir.
- Ancak onlara farz kılınan orucun kaç gün olduğu, ne zaman ve nasıl tutulduğu hakkında bugün kesin bir bilgiye sahip değiliz. Ancak, Hıristiyan ve Yahudilerin bugün değişik şekillerdeki oruç uygulamaları bilinmektedir.
- **Hristiyanlık'ta Oruç:** Genelde yılın belirli ayı için konmuş bir ibadet biçimi değildir. Kiliselerin ibadet takvimlerinde cemaati teşvik ve bir hatırlatma olarak oruç dönemleri yer almasına karşın, Hristiyanlar diledikleri zaman oruç tutabilirler.
- Hristiyanlıkta alkol ve cinsî münasebet, oruç sırasında yasaktır. Günlük işler asgariye indirilir. Oruç, genelde, istiğfar için, bolluk içinde yaşamanın idraki içindir. Özellikle Katolikler ve Ortodokslar kırk

günlük *"Büyük Perhiz"* ile Noel'den önceki Advent dönemlerinde oruç tutarlar. Protestan kiliseleri oruç tutmayı üyelerinin vicdanlarına bırakırlar.

- **Yahudilikte Oruç:** Yılda birkaç kez oruç tutulur. Özellikle Yom Kippur'da (Kefaret Günü) oruç tutulması öngörülür. Yenilmez, içilmez. Deri elbise giyilmez. Yağ ve krem sürülmez. Cinsî münasebette bulunulmaz.

İslam’da Orucun Tarihçesi:

Aşûrâ ve Eyyâm-ı Bîd Orucu

- Hz. Aişe validemizin bildirdiğine göre İslam öncesinde Mekke halkı ve Peygamberimiz “***âşûrâ***” orucu tutuyordu. Peygamberimiz Medîne’ye geldiği zaman Yahudilerin “***âşûrâ***” orucu tuttuklarını gördü, kendilerine bu orucu niçin tuttuklarını sordu.
- Onlar, “bu gün hayırlı bir günüdür, bu günde Allah İsrail oğullarını düşmanlarından kurtardı. Musa bu günde oruç tuttu” cevabını verdiler.
- Bunun üzerine Peygamberimiz; ‘biz Musa’ya sizden daha evla ve layığız’ dedi ve âşûrâ orucunu tuttu ve ashabına da tutmalarını emretti.
- Ramazan orucu farz kılındıktan sonra da Peygamberimiz nafile bir ibadet olarak âşûrâ orucunu tutmuş ve şu sözleriyle tutulmasını teşvik etmiştir:

- اَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ اللهِ الْمُحَرَّمِ
- "*Ramazan orucundan sora en fazîletli oruç Allah'ın ayı olan muharrem ayında tutulan âşûrâ orucudur"*
- Sahabeden isteyen bu orucu tutmuş, isteyen de tutmamıştır. Âşûrâ orucu, muharrem ayının 9 ve 10. günlerinde tutulur.
- Ayrıca Peygamberimiz, Ramazan orucu farz kılınmadan önce "***eyyâm-i bîd***" olarak nitelenen kamerî ayların 13, 14 ve 15. günlerinde de oruç tutmuştur.
- صَوْمُ ثَلَاثَةِ اَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ صَوْمُ الدَّهْرِ كَلَّهُ
- "*Her ay üç gün oruç tutmak bütün seneyi oruçla geçirmek gibi olur*"

Orucun Vakti:

- Farz olan orucun vakti, Ramazan ayının günleridir. Oruç kameri takvime göre tutulur. Bilindiği gibi kameri aylar güneş takvimindeki aylara göre on gün önce gelir.
- Böylece Ramazan orucuna her yıl on gün erken başlandığından Ramazan ayı yaklaşık 35 yılda sıra ile yılın bütün mevsimlerini dolaşmış ve oruç tutacağımız zamanlar da değişmiş olur. Bu durum, müslümanın değişik mevsimlerde oruç tutmasını ve dolayısıyla her mevsimin zorluklarına kendini alıştırmasını ve yoksulların çeşitli mevsim şartlarında çektikleri sıkıntıları anlamasını sağlar.

- Orucun vakti “fecr-i sadık”la başlayıp ve güneş batıncaya kadar devam etmektedir. Kuran-ı Kerim’de şöyle buyurulmaktadır:

- **وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ**

- ***Şafağın aydınlığı gecenin karanlığından ayırt edilinceye (tan yeri ağarıncaya) kadar yiyin, için. Sonra da akşama kadar orucu tam tutun.*** [3]

---

[3] Bakara, 187.

Sahur Yemeği Yemek:

- Mükellef olan her mümin sahura kalkma hususunda titiz davranmalıdır. Sahur yemeğinin müstehaptır. Sahur yemeğinde bereket vardır:
- Rasulullah şöyle buyurmuşlardır:
- تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً
- *"Sahur yemeği yiyiniz. Çünkü sahur yemeğinde bolluk (bereket) vardır.'*'[4]

[4] Buhari, Müslim.

Ramazanı Karşılamak İçin Oruç Tutmak:

- Ramazan ayı girmeden önce, onu karşılamak maksadıyla bir veya iki gün oruç tutmak doğru değildir. Böyle bir oruç, farz olan ve kaç gün olduğu kesinlikle bilinen Ramazan orucuna ilâve endişesi taşıdığı için mekruh görülmüştür.
- Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur:
- **لاَ يَتَقَدَّمَنَّ أَحَدُكُمْ رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمَهُ، فَلْيَصُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ**
- *"Sizden biriniz Ramazanı bir veya iki gün oruçla karşılamasın. Ancak mu'tadı olan bir orucu tutuyorsa onu tutsun.“*[5]

[5] Buhari.

Kimler Oruç Tutmakla Yükümlüdür:

- Bir kimseye orucun farz olması için kendisinde şu üç şartın bulunması gerekir:

  1. Müslüman olmak.

  2. Akıllı olmak.

  3. Erginlik çağına gelmiş bulunmak.

- Bu şartları taşımayanlara oruç tutmak farz değildir. Ancak erginlik çağına gelmeyen çocukları, bünyelerine zarar vermeyecek şekilde oruç tutmaya alıştırmak uygun olur.

Orucun Edasının Şartları:

- Orucun farz olması için gerekli olan şartlardan başka oruç ibadetinin yerine getirilebilmesi için de bazı şartların bulunması lâzımdır. Bunlar:

  1. Sağlıklı olmak.

  2. Mukim olmak (yani misafir olmamak).

- Oruç tutamayacak kadar hasta olanlarla, dinî ölçülere göre yolcu olanlar oruçlarını erteleyebilirler.
- Hastalar iyileşince, yolcular da ikamet ettikleri yere dönünce tutamadıkları günler sayısınca oruçlarını tutarlar.

Orucun Sıhhatinin Şartları:

- Oruç tutma şartlarını taşıyan bir kimsenin tutacağı orucun sahih, yani geçerli olabilmesinin şartları da şunlardır:

  1. Oruç tutmaya niyet etmek.

  2. İmsaktan iftara kadar yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak durmak.

  3. Kadınların ayhali ve lohusa halinde bulunmaması.

- Ayhali ve lohusa olan kadınlar, bu hallerinin devam ettiği günlerde oruç tutamaz, namaz kılamazlar. Bu haller sona erince tutamadıkları günlerin oruçlarını kaza ederler. Fakat kılamadıkları namazları kaza etmezler.

<u>Oruç Çeşitleri:</u>

- Beş çeşit oruç vardır:

1- **Farz Olan Oruçlar:** Ramazan ayında oruç tutmak, Ramazanda tutulamayan orucu başka günlerde kaza etmek ve keffaret oruçları da farzdır.

2- **Vacip Olan oruçlar:** Adak oruçları ile bozulan nafile oruçları kaza etmek vaciptir.

3- **Sünnet Olan Oruçlar:** Muharrem ayının dokuzuncu gününü onuncu günü ile veya onuncu gününü on birinci günü ile birlikte oruç tutmak sünnettir.

4- **Müstehab Olan Oruçlar:** Kamerî ayların on üç, on dört ve on beşinci günleri ile haftanın Pazartesi ve Perşembe günleri ve Ramazandan sonra Şevval ayında altı gün oruç tutmak müstehabdır.

5- Mekruh Olan Oruçlar:

a) Tenzihen Mekruh Olan Oruçlar: Muharrem ayının sadece onuncu günü ile yalnız cuma ve yalnız cumartesi günlerinde oruç tutmak, akşamdan iftar etmeyerek bir günün orucunu ertesi güne birleştirmek mekruh olduğu gibi, kişiyi zayıf düşürmesi ve orucu âdet haline getireceği için senenin tamamını oruç tutmak da mekruhtur.

b) Tahrimen Mekruh Olan Oruçlar: Ramazan bayramının birinci günü ile kurban bayramının dört günü oruç tutmak tahrimen mekruhtur. Bu günler, Allah'ın kullarına birer ziyafet günleridir. Oruç tutarak Allah'ın ziyafetinden kaçmak doğru değildir.

Oruca Ne Zaman ve Nasıl Niyet Edilir?

- Niyet zamanı itibariyle oruçlar ikiye ayrılır:
- **1- Akşamdan gündüz kuşluk vaktine kadar niyet edilebilen oruçlar;** Bunlar, Ramazan ayında tutulan, belirli günlerde tutulması adanan oruçlar ile nafile olarak tutulan oruçlardır. Bu oruçlara geceleyin imsak vaktinden önce niyet edilebileceği gibi gündüz kuşluk vaktine kadar da niyet edilebilir, gece niyet etmek daha faziletlidir. Gündüz oruca niyetin caiz olması, imsaktan sonra bir şey yemeyip içmemeye ve orucu bozan bir iş yapmamaya bağlıdır.
- **2- İmsak vaktinden önce geceleyin niyet edilmesi gereken oruçlar:** Bunlar da; Kaza edilen Ramazan orucu ile her çeşit keffaret oruçları, başlanıp ta bozulan nafile oruçların kazası ve mutlak olarak adanan (zamanı belirlenmeyen) oruçlardır. Bu oruçlar için belirlenen bir vakit olmadığından bunlar için imsaktan önce geceleyin niyet etmek lâzımdır. Bu oruçlara tan yeri ağardıktan yani imsak vakti geçtikten sonra niyet edilmez.

- Ramazan orucuna sahurda uyanamayıp yeme içme zamanının bittiği imsak vaktinden sonra kalkan bir kimse, güneş doğmuş olsa bile, kuşluk vaktine kadar o günün orucuna niyet edebilir. Yeter ki, imsak vaktinden sonra orucu bozacak bir şey yapmasın.
- Sahura kalkmak istemeyen bir kimse akşamdan sonra yarının orucuna niyet edebilir, geceleyin kalkıp tekrar niyet etmesi gerekmez.
- Niyet esasen kalp ile olur. Yani geceleyin, yarın oruç tutacağını kalbinden geçiren kimse niyet etmiş demektir. Oruç tutmak düşüncesi ile sahur yemeğine kalkan kimsenin bu düşüncesi de niyettir. Oruca kalp ile niyet etmek yeterlidir. Ancak kalp ile yapılan bu niyeti dil ile söylemek daha iyidir.
- Her günün orucuna ayrı niyet etmek lâzımdır.

Oruçluya Müstehap Olan Şeyler:

- Sahura kalkmak. Sahur yemeğini biraz geç yemek. Yemeği şüpheli bir vakte kadar geciktirmek ise mekruhtur.
- Güneş battığı iyice anlaşıldıktan sonra iftarda acele etmek ve iftarı namazdan önce yapmak da müstehaptır.
- İftarda şu duayı okumak sünnettir:
- «بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ، تَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ»
-
- *"Allah'ın adıyla, Allah'ım! Senin rızan için oruç tuttum, sana güvendim ve senin rızkınla orucumu açtım. Benden bu orucumu kabul eyle. Şüphesiz sen her şeyi işiten ve bilensin!"*

Orucu, Ramazandan Sonraya Ertelemeyi Mübah Kılan Özürler.

- Özürsüz olarak Ramazan ayında oruç tutmamak günahtır. Ancak bir kimse aşağıdaki durumlarda Ramazan orucunu sonradan kaza etmek şartıyla tutmayabilir veya başlamış olduğu orucu bozabilir. Ancak sonradan ilk fırsatta tutamadığı günler sayısınca oruçları kaza etmesi gerekir.
- **1) Hastalık:** Bir hasta oruç tuttuğu takdirde hastalığının artmasından veya uzamasından korkarsa oruç tutmayabilir. Hastalığı iyileşince tutamadığı oruçları kaza eder.

  Ramazan ayında düşmanla savaşan asker, oruç tuttuğu takdirde zayıf düşeceğinden endişe ederse seferi olmasa bile oruç tutmayabilir.

- **2) Yolculuk:** Ramazan ayında en az 90 km. mesafeye yolculuğa çıkan kimse oruç tutmayabilir.
- Hz. Aişe anlatıyor: Hamza el-Eslemi, Rasulullah'a sordu:
- إِنِّي أَصُومُ، أَفَأَصُومُ فِي السَّفَرِ؟
- Ben oruçluyum. Yolculukta da oruç tutayım mı?
- Rasulullah cevap verdi:
- «إِنْ شِئْتَ فَصُمْ، وَإِنْ شِئْتَ فَأَفْطِرْ»
- *"İster tut, ister tutma"*[6]

[6] İbn Mace.

- İbn Abbas anlatıyor:
- خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ فِي رَمَضَانَ، فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ الكَدِيدَ، أَفْطَرَ، فَأَفْطَرَ النَّاسُ،
- Hz. Peygamber, Ramazan ayında Mekke'nin fethi için sefere çıktığında orucunu bozmuştur. İnsanlar da bozdular.[7]
- Bu hüküm, dinen yolcu (misafir) sayılan kimseler içindir. Yolculuk hali bitince tutmadığı günleri kaza eder. Oruç tutmasında bir güçlük yoksa yolcunun oruç tutması daha hayırlıdır.

[7] Buhari, Müslim.

- Rasulullah buyurdu ki:
- مَنْ أَدْرَكَهُ رَمَضَانُ فِى السَّفَرِ وَلَهُ حَمُولَةٌ تَأْوِى بِهِ إِلَى شِبَعٍ فَلْيَصُمْ رَمَضَانَ حَيْثُ أَدْرَكَهُ.
- *"Kim sefer sırasında Ramazan ayına ulaşır ve beraberinde kendisini, karnını doyuracak yere (evine, yurduna) götürecek bir bineği (vasıtası) varsa nerede olursa olsun orucunu tutsun (ruhsatı kullanmasın)."*[8]
- **3) Tehdit Altında Olmak:** Orucu bozmak için ölümle veya vücuduna bir zarar verilmekle tehdit edilen kimse orucunu bozabilir. Bozduğu orucu sonra tutar.
- **4) Gebe ve Emzikli Olmak:** Gebe veya emzikli olan bir kadın, oruç tuttuğu takdirde kendisine veya çocuğuna bir zarar geleceğinden

[8] Ebu Davud.

korkarsa oruç tutmayabilir. Gebelik ve emziklilik hali sona erince tutamadığı günleri kaza eder.

- **5) Şiddetli Açlık ve Susuzluk:** Oruçlu bir kimse açlık veya susuzluk sebebiyle aklının bozulmasından veya vücuduna ciddî bir zarar geleceğinden korkarsa, orucunu bozabilir.
- **6) Yaşlılık ve Düşkünlük:** Vücudu oruca dayanamayan ihtiyarlamış kimseler oruç tutmayabilir. Bunlar tutamadıkları her günün orucunun yerine fidye verirler. İyileşme ümidi olmayan hastalar da böyledir.
- Bu özür sahiplerinden herhangi biri, özrü devam ederken ölürse tutamadıkları oruçlar için fidye verilmesini vasiyet etmesi gerekmez. Özrü ortadan kalkıp tutamadığı oruçlarını kaza edecek kadar bir zamana yetişir de oruçları daha kaza etmeden ölürse bu oruçlar için malının üçte birinden fidye verilmesini vasiyet etmesi lâzımdır. (Ölenin varisi yoksa malının tamamından vasiyet eder.)Eğer vasiyet etmezse, varislerinin teberru olarak ölenin fidyesini vermesi caizdir.

Fidye:

- Oruç tutmaya gücü yetmeyen düşkün ve yaşlı kimseler ile iyileşme ümidi olmayan hastalar, Ramazan ayının her günü için birer fidye verirler. Fidyenin tutarı aynen fitre kadardır. Bu fidyeler Ramazanın başlangıcında verilebileceği gibi, Ramazanın içinde veya sonunda da verilebilir.
- İsterlerse fidyenin hepsini bir fakire topluca verir, ayrı ayrı fakirlere de verebilir. Bu durumda olan kimseler, fidye vermeye gücü yetmiyorsa Allah'tan bağışlanmalarını isterler. Oruç tutmaya gücü yetmeyen yaşlılar ile iyileşme ümidi olmayan hastalar eğer ileride tutabilecek duruma gelirlerse tutamadıkları oruçları kaza etmeleri gerekir. Önceden verdikleri fidyelerin hükmü kalmaz, bunlar nafile bağış sayılır.

Kaza ve Keffaret:

- **Kaza:** Bozulan orucun yerine gününe gün oruç tutmaktır.
- **Keffaret:** Ramazanda bile bile bozulan bir gün orucun yerine iki kameri ay veya altmış gün peş peşe oruç tutmak demektir. Ayrıca bozulan orucun da kaza edilmesi gerekir. Keffaret, sadece Ramazan ayında tutulan orucun bile bile bozulmasının cezasıdır. Diğer oruçların bozulması halinde yalnız kaza gerekir.
- Ramazan orucu öbür aylarda kaza edilirken bilerek bozulsa yine kaza lâzım gelir, keffaret icap etmez.
- Keffaret orucu, ara verilmeden peş peşe tutulacağı için Ramazan ayına ve oruç tutulması haram olan günlere rastlamaması lâzımdır.
- Ayın ilk günü değil de diğer günlerde başlanırsa hiç ara vermeden 60 gün oruç tutularak keffaret tamamlanır. Herhangi bir sebeple keffaret orucuna ara verilir veya eksik tutulursa yeniden başlayıp altmış günü kesintisiz tamamlamak lâzımdır. Kadınlar keffaret orucu tutarken araya

giren ay hali günlerini tutmazlar, ay hali yani âdet halleri bitince ara vermeden temiz günlerinde oruca devam ederek 60 günü tamamlarlar.

- Birkaç defa keffareti gerektirecek şekilde orucunu bozan kimseye bunların hepsi için bir keffaret orucu yeterli olur. Ancak keffareti yerine getirdikten sonra yine kasten orucunu bozarsa bundan dolayı da ayrıca keffaret gerekir.
- Yaşlı veya hasta olup keffaret orucu tutmaya gücü yetmeyen kimse keffaret olarak altmış fakiri sabah ve akşam yedirip doyurur. Veya yemek parasını fakirin eline verir. Fitre miktarı bu parayı ayrı ayrı altmış fakire verebileceği gibi, her gün bir fitre miktarı olmak üzere altmış günde bir fakire de verebilir.
- Altmış günlük yiyeceği veya fitre miktarı olan değerini bir günde bir fakire verirse sadece bir günlük yerine geçer.

- Bir adam "Mahvoldum" diyerek Peygamberimize gelmiş ve ramazanın gündüzünde eşiyle cinsel ilişkide bulunduğunu söylemiş, bunun üzerine Peygamberimiz o kişiye; *“Köle âzat etme imkânın var mı?”* diye sordu.
- Bu sahabi; “Hayır, yok” dedi. Peygamberimiz tekrar;
- *“Peş peşe iki ay oruç tutabilir misin?”* diye sordu. Sahabi cevaben;
- “Hayır. Bu iş de zaten sabredemediğim için başıma geldi” dedi.
- Rasulullah bu sefer; *“Altmış fakiri doyuracak malî imkânın var mı?”* diye sordu. Sahabi bu soruya da; “Hayır” diye cevap verdi.
- Bu sırada Peygamberimize bir sepet hurma getirildi. Peygamber bu hurmayı adama vererek yoksullara dağıtmasını söyledi. Adam "Bizden daha muhtaç kimse mi var?" deyince
- Peygamberimiz gülümseyerek *"Al git, bunları ailene yedir"* diyerek adamı gönderdi.[9]

[9] Buhari, Müslim.

Orucu Bozan Şeyler:

- Oruca aykırı olan bir şeyin yapılması halinde oruç bozulur. Orucu bozan bazı şeyler hem kaza, hem de keffareti gerektirir. Orucu bozan bazı şeylerden dolayı da sadece kaza gerekir.

Orucu Bozup Kaza ve Keffareti Gerektiren Şeyler

1. Oruçlu olduğunu bilerek yemek ve içmek (yenilip içilen şey ister gıda, ister ilâç olsun).
2. Oruçlu olduğunu bile bile cinsel ilişkide bulunmak. Karı-kocadan biri ötekine zorla cinsel ilişkide bulunduğu takdirde zorla ilişkide bulunana kaza ve keffaret, kendisine zorla ilişkide bulunulan kişiye de kaza lâzım gelir.
3. Ağzına giren yağmur, kar ve doluyu kendi isteğiyle yutmak.
4. Sigara içmek, öd ağacı veya anber ile tütsülenip dumanını içeri çekmek.
5. Enfiye çekmek.
6. Buğday ve arpa tanesi yutmak.

7. Dışarıdan bir susam tanesi kadar bir şeyi alıp yutmak.
8. Yenmesi alışılmış olan çamur, kil ve kömür gibi şeyleri yemek. (Bazı kimseler bunları severek yerler.)
9. Az miktarda tuz yemek.
10. Karısının veya sevdiği bir kimsenin tükürüğünü yutmak. (Bundan zevk aldığı için kaza ve keffaret gerekir. Başkasının tükürüğünden iğrendiği için bundan keffaret gerekmez.)
11. Kan aldırdıktan veya sadece karısını öptükten sonra orucu bozulduğu kanaatiyle bile bile orucunu bozmak.

Ramazan ayında niyet ederek oruca başlayan kimse, saydığımız şeylerden birini bilerek ve özürsüz olarak yaparsa orucu bozulmuş olur. Bozulan bu orucu kaza etmesi ve kasten bozduğu için de keffaret tutması gerekir.

Keffareti Düşüren Şeyler:

- Keffareti gerektiren bir şeyi yaparak orucunu bozan kimse, aynı gün oruç tutamayacak derecede hastalanır veya kadın ayhali yahut da lohusa olursa keffaret düşer, yani keffaret orucu tutması gerekmez. Ancak hastalığın kendi isteği dışında olması şarttır. Kendisi kasten hastalığa sebep olursa keffaret düşmediği gibi sefer mesafesinde bir yolculuğa çıkması ile de düşmez.

Orucu Bozup Yalnız Kazayı Gerektiren Şeyler:

1. Pamuk ve kağıt gibi yenmesi mutat olmayan bir şey yutmak,
2. Bir defada çok miktarda tuz yemek,
3. Yenmesi mutat olmayan zeytin çekirdeği yemek. Yenmesi alışılmış olan çekirdeği yemek ise keffareti gerektirir.
4. Taş, toprak, demir, altın ve gümüş gibi şeyleri yutmak.
5. İçi olmayan ceviz ve badem yutmak.
6. Burnuna ilaç çekmek. Bu, Ebu Hanife'nin görüşüdür. İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed'e göre; tabiî olan yollar dışında vücudun başka tarafından açılan bir yoldan içeri giden ilâç orucu bozmadığı için iğne yaptırmakla oruç bozulmaz. Çünkü vücuda verilen ilâç ağız gibi tabiî bir yoldan değil, deriden açılan başka bir yoldan verilmektedir.
7. Ağzına aldığı boyalı iplik gibi şeylerin boyası ile rengi değişen tükürüğü yutmak.
8. Boğazına kaçan kar veya yağmuru kendi isteği olmayarak yutmak.
9. Zorlama ile oruç bozmak.

10. Dişleri arasında nohut tanesi kadar kalan yemek kırıntısını yutmak.
11. Abdest esnasında ağzına ve burnuna su alırken kendi elinde olmayarak boğazına su kaçmak.
12. Unutarak yiyip içtikten sonra orucunun bozulduğunu zannederek yiyip içmek.
13. Kendi isteği ile Ağız dolusu kusmak.
14. Ağız dolusu gelen veya kendi isteğiyle getirdiği kusuntuyu mideye geri çevirmek.
15. Kendi isteği ile içine veya genzine duman çekmek. Kendi isteği ile olmazsa oruç bozulmaz. (İçeri çekilen duman sigara dumanı olursa keffaret gerekir.)
16. Güneş batmadığı halde-battı zannederek-iftar etmek.
17. İmsak vakti geçtiği halde daha vakit vardır zannederek yemek.
18. Cinsel ilişki dışında kadına dokunmak veya öpmek sonucu boşalmak.
19. Ramazan orucundan başka bir orucu bozmak. (Ramazan orucundan başka bir orucu bozmak sadece kazayı gerektirir.)

20. Ramazan orucuna niyet etmeyerek yiyip içmek.
21. Misafir iken oruca başlayıp ikamete niyet ettikten sonra yemek.
22. Mukim iken oruca başlayıp sefer mesafesi yolculuğa niyet ederek bulunduğu yerin sınırlarını geçtikten sonra orucu bozmak.

- Sayılan bu şeylerden birini yapan kimsenin orucu bozulur ve bozulan orucun gününe gün kaza edilmesi gerekir.
- Bunlardan biri ile orucu bozulan kimse akşama kadar orucu bozacak bir şey yapmamalıdır.
- Gündüz iyileşen hasta, yolculuğu sona eren misafir, ayhali veya lohusalıktan temizlenen kadın, erginlik çağına gelen çocuk ve müslüman olan gayr-i müslim, Ramazan ayına saygı için günün kalan kısmında oruçlu imiş gibi akşama kadar orucu bozacak şeylerden sakınmaları uygun olur.
- Oruca niyetlenen kadın gündüz ayhali veya lohusa olursa, orucunu bozması lâzımdır.

Orucu Bozmayan Şeyler:

1. Oruçlu olduğunu unutarak; yemek ve içmek. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: *"Bir kimse oruçlu olduğunu unutarak yer, içerse orucunu tamamlasın, (sakın) bozmasın. Çünkü onu, Allah yedirmiş, içirmiştir.“ (Buhari, Savm, 7)*
   Bir kimse unutarak yiyen bir oruçluyu gördüğünde eğer güçlü kuvvetli olup oruca dayanabilen bir kişi ise, oruçlu olduğunu kendisine hatırlatır, zayıf ve güçsüz bir kişi ise hatırlatmaz.
2. Bir suya dalıp kulağına su kaçmak.
3. Kendi isteği olmayarak boğazına toz ve duman girmek.
4. Kendi isteği olmayarak kusmak.
5. Kendiliğinden içeriden gelen kusuntu yine kendiliğinden içeriye gitmek.
6. Uyurken ihtilâm olmak (yani uyurken cünüplük hali meydana gelmek.)
7. Dokunma ve öpme olmadan sadece bakmak veya düşünmek sebebiyle boşalmak.

8. Karısını sadece öpmek.
9. Geceleyin cünüp olduğu halde sabaha kadar yıkanmayıp gündüz yıkanmak.
10. Dişleri arasında sahur yemeğinden kalan nohut miktarından az olan kırıntıyı yutmak.
11. Ağzındaki tükürüğü yutmak. Ağzından dışarı çıkıp tamamen ayrılan tükürüğü tekrar yutmak orucu bozar.
12. Ağzına gelen balgamı yutmak.
13. Kafasından burnuna gelen akıntıyı içine çekip yutmak.
14. Ağzına aldığı (meselâ dişine koyduğu) ilâcın tadı boğazına varmak.
15. Erkeğin tenasül organına ilâç veya su akıtmak.
16. Göze ilâç damlatmak.
17. Kan aldırmak.
18. Gözlerine sürme çekmek.

Oruçluya Mekruh Olan Şeyler:

1. Bir şey tatmak. Ancak zorunlu hallerde bir şey yutmamak kaydıyla yemeğin tuzuna bakılabilir. O takdirde mekruh olmaz.
2. Gereksiz olarak bir şey çiğnemek. Çocuğu için bir şey çiğnemesi gereken kadın, bu işi yapacak başka bir yol bulamazsa küçük çocuğunu korumak maksadıyla çiğneyebilir.
3. Kendine güveni olmayan kimsenin hanımını öpmesi ve kucaklaması. Bir boşalma olmaması durumunda böyledir. Eğer öpmek veya kucaklamakla boşalma meydana gelirse mekruh olmakla kalmaz, oruç bozulur.
4. Tükürüğünü ağzında biriktirip yutmak.
5. Kan aldırmak veya ağır bir işte çalışmak gibi kendisini zayıf düşüreceğine kanaat getirdiği bir iş yapmak. (Zayıf düşürmeyeceğine kanaat getirirse mekruh olmaz.)

Oruçluya Mekruh Olmayan Şeyler:

1. Gül ve misk gibi şeyleri koklamak.
2. Gözüne sürme çekmek.
3. Kendisinden emin olmak kaydıyla hanımını öpmek. Kendisine güveni olmadığı takdirde mekruhtur. Çünkü, bu davranış orucun bozulması ile sonuçlanabilir.
4. Misvak kullanmak, ağzını fırça ile temizlemek.
5. Ağzına su alıp çalkalamak.
6. Burnuna su çekmek.
7. Banyo yapmak

Oruçla İlgili Bilinmesi Gereken Çeşitli Hükümler:

- Unutarak yiyip içen kimse, orucunun bozulduğunu zannederek bile bile yese kendisine kaza lâzım gelir, keffaret gerekmez. Oruçlu iken kusan bir kimse, orucunun bozulduğunu zannederek yiyip içse kaza lâzım gelir. Fakat kusmakla orucunun bozulmadığını bildiği halde yer ve içerse kendisine hem kaza hem de keffaret gerekir.
- Gündüz ihtilâm olanın durum da böyledir. Ramazanda gündüz uyurken ihtilâm olan kimse, orucunun bozulduğunu zannederek yiyip içse, bundan dolayı orucun kaza edilmesi lâzımdır. İhtilâm olmanın orucu bozmadığını bildiği halde kasten yerse kendisine kaza ve keffaret gerekir.
- Bir kadın falan gün ayhali günümdür zannıyla orucunu bozsa, fakat o gün ayhali olmasa, eğer o günün orucuna baştan niyet etmemişse, kendisine kaza gerekir. Niyet ederek o günün orucuna başladıktan sonra orucunu bozarsa keffaret gerekir.

- Dişler arasından çıkıp tükürüğe karışan kan, tükürükten fazla veya tükürüğe eşit olup yutulursa orucu bozar. Tükürükten az ise bozmaz.
- Dişlerini fırçalayan kimse orucunun bozulduğunu zannederek bile bile yiyip içse kendisine keffaret gerekir.
- Abdest esnasında ağzına su alırken elinde olmayarak boğazına su kaçsa, eğer oruçlu olduğu hatırında ise orucu bozulur ve kazası gerekir. Eğer o esnada oruçlu olduğu hatırında değilse orucu bozulmaz.
- Mukim olan (misafir olmayan) bir kimse, geceleyin niyet edip oruca başladıktan sonra gündüz sefer mesafesi yolculuğa çıksa bile, o günün orucunu tutması gerekir. Yola çıktıktan sonra orucunu bozduğu takdirde kaza lâzım gelir. Yola çıkıp oturduğu yerleşim yerinin sınırlarını geçmeden orucunu bozarsa kendisine keffaret gerekir.
- Misafir olan bir kimse, niyet edip oruca başladıktan sonra gündüz daha yolculuğu bitmeden orucunu bozması halinde kendisine kaza lâzım geleceği gibi yolculuğu sona erip memleketine döndükten sonra orucunu bozsa yine kaza lâzım gelir.

- Ramazan ayından oruç borcu olan bir kimse, bunları kaza etmeden öbür Ramazan gelse evvelâ Ramazan orucunu tutar, önceki Ramazandan kalan borçlarını sonra tutar.
- Ramazan orucunu kaza ederken, bu oruçları isterse peş peşe, isterse aralıklı olarak tutar. Borçlarını bir an önce ödemesi bakımından peş peşe tutması daha iyidir.
- Bir kimse, hasta olduğu için Ramazanda orucunu bozsa ve iyileşmeden ölse kendisine bir şey gerekmez.
- Abdestten sonra ağızda kalan yaşlık orucu bozmaz. Konuşurken tükürükle ıslanan dudaklarındaki tükürüğü yutmakla oruç bozulmaz.
- Ramazanda bayılan bir kimse, bayıldığı günü kaza etmez, ondan sonraki günleri kaza eder. Ramazanda gündüz bayılan kimsenin orucu bozulmaz.
- Nafile olarak tutulan orucu özürsüz olarak bozmak mekruhtur. Herhangi bir sebeple bozulan nafile orucun kaza edilmesi vacip olur. Nafile oruç tutanlar için ziyafet bir özürdür. Yani gündüz ziyafete çağrılan bir

kimse, yemediği takdirde ev sahibi bu durumdan rahatsızlık duyarsa o kimse yemeğe iştirak edebilir, sonra bozduğu orucu kaza eder.

- Ziyafet veren ev sahibi de nafile oruç tuttuğu bir günde ziyafet verse, kendisinin yememesini misafirler hoş karşılamadığı takdirde onun da orucunu bozması caizdir. Yani ev sahibi davet ettiği kişilerle beraber yemeğini yer, sonra bozduğu orucu kaza eder.
- Ziyafetin özür sayılması sadece fazladan sevap kazanmak maksadıyla tutulan nafile oruçlar içindir. Farz ve vacip olan oruçlar için ziyafet, hiçbir şekilde özür kabul edilmez.
- Başlanan keffaret orucu bitmeden Ramazan ayı girerse, keffaretin yeniden tutulması gerekir.

Diş fırçalamak orucu bozar mı?

- Diş fırçalamakla oruç bozulmaz. Bununla birlikte, diş macunun, misvak parçalarının veya suyun boğaza kaçması halinde oruç bozulur. Orucun bozulma ihtimali dikkate alınarak, dişlerin imsakten önce ve iftardan sonra fırçalanması uygun olur.

Parfüm ve kolonya orucu bozar mı?

- Parfüm veya kolonya sürünmek ve koklamak orucu bozmaz. Oruçlunun güzel koku sürünmesi veya güzel kokan bir şeyi özel olarak koklaması mekruh sayılmaz.

Oruçlu iken ihtilam olan veya cünüp olarak sabahlayan kişinin durumu nedir?

- Oruçlu iken rüyada ihtilam olmak orucu bozmadığı gibi, gusletmeyi geciktirerek cünüp olarak sabahlamak da oruca bir zarar vermez. Ancak, zorunlu bir durum olmadıkça, hemen boy abdesti alınmalıdır. Nitekim Hz. Peygamber'in Ramazan'da imsaktan sonra yıkandıkları hadis kaynaklarında yer almaktadır.

Astım Hastalarının Oksijen Spreyi Kullanmaları Orucu Bozar mı?

- Akciğer hastalarının kullandıkları spreyden, bir kullanımda 1/20 ml. gibi çok az bir miktar ağıza sıkılmaktadır. Bunun da önemli bir kısmı

ağız ve nefes boruları cidarında emilerek yok olmaktadır. Bundan geriye bir miktarın kalıp tükürük ile mideye ulaştığı konusunda kesin bir bilgi de yoktur. Abdest alırken ağızda kalan su ile kıyaslandığında, bu miktarın çok az olduğu görülmektedir.

- Halbuki oruçlu, abdest alırken ağzına verdiği sudan geri kalan miktarın mideye ulaşması halinde orucun bozulmayacağı konusunda hadis (Dârimî, Savm, 21) ve İslâm bilginlerinin icmaı vardır.
- Hz. Peygamber'in oruçlu iken misvak kullandığı, sahih hadis kaynaklarında yer almaktadır (Buharî, Savm, 27; Tirmîzî, Savm, 29). Diğer taraftan, "kesin olarak bilinen, şüphe ile bozulmaz" kaidesi gereğince, mideye ulaşıp ulaşmadığı konusunda şüphe bulunan söz konusu madde ile oruç bozulmaz.
- Bu itibarla astımlı hastaların, rahat nefes almalarını sağlamak amacıyla ağza püskürtülen oksijenli ilaç orucu bozmaz.

Göz Damlası Kullanmak Orucu Bozar mı?

- Uzman göz doktorlarından alınan bilgilere göre, göze damlatılan ilaç miktar olarak çok az (1 mililitrenin 1/20'si olan 50 mikrolitre) olup bunun bir kısmı gözün kırpılmasıyla dışarıya atılmakta, bir kısmı gözde, göz ile burun boşluğunu birleştiren kanallarda ve mukozasında mesamat yolu ile emilerek vücuda alınmaktadır. Damlanın yok denilebilecek kadar çok az bir kısmının, sindirim kanalına ulaşma ihtimali bulunmaktadır. Bu bilgiler, yukarıdaki bilgilerle birlikte değerlendirildiğinde, göz damlası orucu bozmaz.

Burun Damlası Kullanmak Orucu Bozar mı?

- Tedavî amacıyla burna damlatılan ilacın bir damlası, yaklaşık 0,06 cm3 tür. Bunun bir kısmı da burun çeperleri tarafından emilmekte olup çok az bir kısmı ise mideye ulaşmaktadır. Bu da, dini açıdan abdestte ağza su vermede olduğu gibi af kapsamında değerlendirildiğinden orucu bozmaz.

Kalp Hastalarının Dilaltı Hapı Kullanması Orucu Bozar mı?

- Bazı kalp rahatsızlıklarında dilaltına konulan ilaç, doğrudan ağız dokusu tarafından emilip kana karışarak kalp krizini önlemektedir. Söz konusu ilaç ağız içinde emilip yok olduğundan mideye bir şey ulaşmamaktadır. Bu itibarla, dilaltı hapı kullanmak orucu bozmaz.

Her Gün Hap Kullanmak Zorunda Olan Hastaların Oruç Tutmaları Gerekir mi?

- Hastalık, Ramazan'da oruç tutmamayı mubah kılan özürlerdendir. Bir kimsenin oruç tuttuğu takdirde hastalanacağı, hasta ise hastalığının artacağı tıbben veya tecrübe ile sabit olursa oruç tutmayabilir. İyi olunca da yalnız yediği günler sayısınca kaza etmesi gerekir. Ayet-i Kerimede "Sizden her kim hasta yahut yolcu olursa tutamadığı günler sayısınca diğer günlerde oruç tutar" buyrulmuştur (Bakara, 2/184)).
- Ömrü boyunca bu durumda hasta olan kişiler ise, her gün için bir fidye verirler. Yoksul ve muhtaç kişilerin fidye vermeleri de gerekmez. Zira

dinimizde hiç kimse gücünün üstünde bir sorumlulukla yükümlü tutulmamıştır.

Endoskopi, Kolonoskopi Yaptırmak, Makat Veya Ferçten Ultrason Çektirmek Orucu Bozar mı?

- Mideyi görüntülemek veya mideden parça almak için yaptırılan endoskopide, ağız yoluyla mideye tıbbî bir cihaz sarkıtılmakta ve işlem bittikten sonra çıkarılmaktadır. Kolonlardaki hastalığı teşhis etmek amacıyla, bağırsak içini görüntülemek veya parça almak için yapılan kolonoskopide, makattan bağırsaklara cihaz gönderilmekte ve işlem bittikten sonra çıkarılmaktadır. Kolonoskopide, hemen daima, endoskopide de genellikle, incelenecek alanın temizliğini sağlamak amacıyla cihaz içinden su verilmektedir.
- Endoskopi veya kolonoskopi yaptırmak; makat veya ferçten ultrason çektirmek; yeme, içme anlamına gelmemekle birlikte, çoğunlukla cihaz içinden su verildiği için oruç bozulur. Ancak söz konusu işlemlerde

cihazların kullanımı sırasında sindirim sistemine su, yağ ve benzeri gıda özelliği taşıyan bir madde girmemesi durumunda endoskopi, kolonoskopi yaptırmak, makat veya ferçten ultrason çektirmek orucu bozmaz.

İdrar Kanalının Görüntülenmesi, Kanala İlaç Akıtılması Orucu Bozar mı?

- İdrar kanallarına giren cihazlar veya akıtılan ilaçlar orucu bozmaz.

Anestezi Yaptırmak Orucu Bozar mı?

- Anestezi, nefes yolu veya iğne ile vücuda ilaç verilerek oluşturulmaktadır. Nefes yolu veya iğne ile yapılan anestezi, mideye ulaşmadığı gibi, yeme-içme anlamı da taşımamaktadır. Ancak bölgesel ve genel anestezide, acil durumlarda ilaç ve sıvı vermek amacıyla damar yolu açılarak, bu açıklık işlem süresince serum vermek suretiyle sağlanmaktadır. Bu itibarla, lokal anestezi, orucun sıhhatine engel değildir. Bölgesel ve genel anestezide serum verildiği için oruç bozulur.

Kulak Damlası Kullanmak Ve Kulak Yıkattırmak Orucu Bozar mı?

- Kulak ile boğaz arasında da bir kanal bulunmaktadır. Ancak kulak zarı bu kanalı tıkadığından, su veya ilaç boğaza ulaşmaz. Bu nedenle kulağa damlatılan ilaç veya kulağın yıkattırılması orucu bozmaz. Kulak zarında delik bulunsa bile, kulağa damlatılan ilaç, kulak içerisinde emileceği için, ilaç ya hiç mideye ulaşmayacak ya da çok azı ulaşacaktır. Daha önce de belirtildiği gibi, bu miktar oruçta affedilmiştir. Ancak kulak zarının delik olması durumunda, kulak yıkattırılırken suyun mideye ulaşması mümkündür. Bu itibarla, orucu bozacak kadar suyun mideye ulaşması halinde oruç bozulur.

Fitil Kullanmak, Lavman Yaptırmak Orucu Bozar mı?

- Makattan tedavi amaçlı kullanılan fitiller, her ne kadar sindirim sistemine dahil olmakta ise de, sindirim ince bağırsaklarda tamamlandığı, fitillerde gıda verme özelliği bulunmadığı için orucu

bozmaz. Aynı şekilde kadınların da tedavi amaçlı vajina/fercinden kullanılan fitiller de orucu bozmaz.

- Lavman yaptırmak konusunda ise, iki durum söz konusudur; kalın bağırsaklarda su, glikoz ve bazı tuzlar emildiği için, gıda içeren sıvının bağırsaklara verilmesi veya orucu bozacak kadar su emilecek şekilde verilen suyun bağırsakta kalması durumunda oruç bozulur. Ancak, suyun bağırsaklara verilmesinden sonra bekletilmeyip bağırsakların hemen temizlenmesi durumunda, verilen su ile birlikte bağırsaklarda bulunan dışkının dışarıya çıkarıldığı ve bu esnada emilen su da, çok az olduğu için oruç bozulmaz.

İğne Yaptırmak, Hastaya Serum Ve Kan Vermek Orucu Bozar mı?

- İğnenin orucu bozup bozmayacağı, kullanılış amacına göre değerlendirilebilir. Ağrıyı dindirmek, tedavi etmek, vücudun direncini artırmak, gıda vermek gibi amaçlarla enjeksiyon yapılmaktadır. Gıda ve

keyif verici olmayan enjeksiyonlar, yemek ve içmek anlamına gelmediklerinden orucu bozmazlar. Ancak gıda ve/veya keyif verici enjeksiyonlar orucu bozar. Hastaya serum veya kan verilmesi de, aynı hükme tabidir.

Diyaliz Uygulaması Orucu Bozar mı?

- Böbrek yetmezliği hastalarına uygulanan diyaliz, periton diyalizi, hemodiyaliz olmak üzere iki çeşittir. Periton diyalizi, karın boşluğuna verilen özel bir solüsyon aracılığı ile, hastanın kendi karın zarı kullanılarak kanın zararlı maddelerden arındırılması ve sıvı dengesinin sağlanması işlemidir. Hemodiyaliz ise, kanın vücut dışında bir makina yardımı ile temizlenip vücuda geri verilmesi işlemidir. Kan bir iğne aracılığı ile hastanın kolundan alınır. Hemodiyaliz makinası, diyalizör denen bir filtreden kanı sürekli geçirerek zararlı maddeleri ve fazla suyu filtre eder. Filtre edilen temiz kan ikinci bir iğne ile hastanın damarına geri verilir. Bu işlem yapılırken bazen, gıda içerikli sıvı verilmesi gerekmektedir. Buna göre hastaya herhangi bir sıvı maddesi verilmeden

gerçekleştirilen hemodiyalizde oruç bozulmaz. Diğer diyaliz çeşitlerinde ise, vücuda gıda içerikli sıvı verildiği için oruç bozulur.

Anjiyo Yaptırmak Orucu Bozar mı?

- Halk arasında anjiyo (anjiyografi) olarak bilinen operasyon, teşhise veya tedaviye yönelik olarak uygulanmaktadır. Anjiyografi vücut damarlarının görüntülenmesi demektir. Damar içine damarların görünür hale gelmesini sağlayan ve kontrast madde olarak tanımlanan ilaç verilerek, anjiyogram adı verilen filmler elde edilir. Anjiyografi sayesinde organları besleyen damarlar görüntülenerek damar hastalıkları veya bu damarlardan beslenen organlara ait tanı koydurucu bilgiler edinilir. Tedaviye yönelik olarak uygulanan anjiyonun klasik yöntemi anjiyoplastidir. Bu ise, dar veya tam tıkalı damarların balon ya da stent denilen özel araçlarla tekrar açılması için yapılır. Bu bilgiler ışığında gerek anjiyografi, gerekse anjiyoplasti operasyonlarında yemek ve içmek anlamı bulunmadığından, oruç bozulmaz.

Biyopsi Yaptırmak Orucu Bozar mı?

- Tahlil amacıyla vücudun herhangi bir organından parça alınması (biyopsi), orucu bozmaz.

Kan Aldırmak Orucu Bozar mı?

- Kan aldırmak orucu bozmaz. Nitekim Hz. Peygamber ihramlı iken ve oruçlu bulunduğu sırada kan aldırmıştır (Buharî, Tıb,11, Sayd, 11, Savm, 22). Ayrıca Hz. Peygamber :"Üç şey vardır orucu bozmaz: Kan aldırmak, kusmak, ihtilam olmak." (Tirmizi, Savm, 24) buyurmuştur.

Oruçlu Kimse Akupunktur Yaptırabilir mi?

- Akupunktur; vücutta belirli noktalara iğne batırmak suretiyle çeşitli hastalıkları tedavi etme metodudur. Akupunktur uygulanması halinde, vücudun beslenmesi, gıda alması söz konusu olmadığından, akupunktur yaptırmak orucu bozmaz.

Merhem Ve İlaçlı Bant Kullanmak Orucu Bozar mı?

- Deri üzerindeki gözenekler ve deri altındaki kılcal damarlar yoluyla vücuda sürülen yağ, merhem ve benzeri şeyler emilerek kana karışmaktadır. Ancak cildin bu emişi, çok az ve yavaş olmaktadır. Diğer taraftan bu yeme içme anlamına da gelmemektedir. Bu itibarla, deri üzerine sürülen merhem, yapıştırılan ilaçlı bantlar orucu bozmaz.

Oruçlu Kimsenin Dişlerini Tedavi Ettirmesi Orucu Bozar mı?

- Oruçlu bir kimsenin morfinli veya morfinsiz olarak dişlerini tedavi ettirmesi veya çektirmesi orucu bozmaz. Ancak tedavi esnasında, kan veya tedavide kullanılan maddelerden herhangi bir şeyin yutulması orucu bozar.

Susuz Olarak Hap Yutmak Orucu Bozar mı?

- Oruçlu bir kimse gıda veya deva (ilaç) cinsinden bir şeyi ister su ile, ister susuz olarak yer veya içerse orucu bozulur. Şafiî mezhebine göre; kendisine yalnız kaza gerekir. Hanefi mezhebine göre ise; hem kaza hem de kefaret lazım gelir. Ancak oruç bozmayı mübah kılacak ölçüde bir rahatsızlık sebebiyle ilaç almış ise, orucu bozulur ve kendisine yalnız kaza gerekir, kefaret gerekmez.

Kadınlar Hayız ve Nifas Hallerinde Oruç Tutabilirler mi?

- Kadınlar hayız ve nifas hallerinde, oruç tutmazlar (Buharî, Hayz, 1; Müslim, Hayz, 14, 15). Daha sonra tutamadıkları oruçlarını kaza ederler. Bu konuda müçtehitler görüş birliği içindedirler.

Oruçlu İken Hayız/ Adet Gören Kadın Ne Yapar?

- Oruçlu iken hayız olan/âdet gören kadının orucu bozulmuş olduğundan yiyip içer. Şu kadar var ki, böyle bir kadın, yiyip içebileceği gibi edeben oruçlu gibi davranmaya devam eder.

İmsak Vaktinden Sonra Temizlenen" Yani Âdeti Sona Eren Bir kadın oruç tutabilir mi?

- İmsak vaktinden sonra temizlenen" yani âdeti sona eren bir kadın, o gün hiçbir şey yiyip içmemiş olsa bile, oruç tutmuş sayılmaz.

Bayanların Ramazanda Adet Geciktirici İlaç Kullanmaları Caiz midir? Ayrıca Kullandığı İlaç Sebebiyle Adeti Geciken Bir Bayanın Tuttuğu Oruçlar Geçerli midir?

- Ay hali oruç tutmaya manidir. Bu halde iken tutulan oruç geçerli olmaz. İlaç sebebiyle de olsa, akıntı olmadıkça ay hali vuku bulmadığından tutulan oruç sahihtir. Ancak hayız kanı ile vücutta biriken zararlı

maddeler dışarı atıldığından, vücudun sıhhati bakımından ay halini önlemek için ilaç kullanılması tavsiye edilmez.

Elde olmadan çalışma yerinde toz duman v.b. şeylerin yutulması orucu bozar mı?

- Umumî belva kabilinden olup kaçınılması mümkün olmayan, rüzgarın kaldırdığı tozun, yanan ocaktan çıkan dumanın, elenen veya öğütülen un yutulması vb. şeyler orucu bozmaz. Zira bunlar devamlı olarak insanlar tarafından karşılaşılan ve sakınılması mümkün olmayan şeylerdir. Ancak sigara, nargile, enfiye gibi kasden içilen şeyler; emilen şekerin veya ilacın boğaza giden tadı orucu bozar. Bunlardan dolayı hem kaza; hem de keffaret gerekir.

Almanya'da oruca başlayan bir kişi uçakla daha doğudaki veya daha batıdaki bir ülkeye yolculuk yapsa iftarı nereye göre yapacaktır?

- Bir yerde oruca başladıktan sonra, daha önce akşam olan doğudaki bir yere uçakla giden bir kimse gittiği yerdeki vakte göre orucunu açacaktır. Eğer batıya gidecek olursa durum yine aynıdır. Yani gittiği yerin vaktine uyarak orucunu açacaktır. İftar vaktine yakın, uçakta yolculuğu devam ediyorsa, uçaktaki görüntüye göre güneş batmadıkça iftar edemez. Çünkü orucun vakti, ikinci fecirden güneşin gurubuna kadar devam eder. Yüksek bir yerde; mesela; yüksek bir minarede veya kulede bulunan kimse, güneşin gurubunu görmedikçe iftar edemez. Aşağıda bulunanlar ise bulundukları yerin takvimine göre iftar ederler. Uçaktakiler de, üzerinde bulundukları yerin saatini ölçü alamazlar; güneşin batmasını beklerler.

<u>Ramazanda ay halini önlemek için hap kullanmak caiz midir?</u>

- Ay hali oruç tutmaya manidir, bu halde iken tutulan oruç sahih olmaz. Ay hali, hayız kanının görülmesiyle başlar. İlaç ve hap sebebiyle de olsa, akıntı olmadıkça ayhali vuku bulmadığından tutulan oruç sahihtir. Ancak hayız kanı ile vücutta biriken zararlı maddeler dışarı atıldığından, vücudun sıhhati bakımından ay halini önlemek için ilaç ve hap kullanılması tavsiye edilmez.

<u>Düşük yapan kadının orucu bozulur mu?</u>

- Düşük yapan bir kadının yaptığı düşüğün saç, tırnak gibi bazı uzuvları belirgin hale gelmişse bu kadın, yaptığı bu düşükle lohusa sayılır ve orucu da bozulur.

Hamile oruç tutarken kusarsa orucu bozulur mu?

- İstek ve iradesi dışında kusan kişi, ister az, ister çok (ağız dolusu) kussun, kustuğunu geri yutmaz ise, orucu bozulmaz. Ancak böyle bir kusuntu ağız dolusu olup geri dönerse İmam Ebu Yusuf'a göre orucu bozar.
- Kendi isteği ile ağız dolusu kusan kişinin orucu bozulur. Yani o gün orucunu devam ettirir, Ramazandan sonra bir gün kaza gerekir, keffaret gerekmez. Şayet ağız dolusundan daha az kusarsa orucu da bozulmaz, kaza da gerekmez.